

La Unitat de Salut Laboral de Barcelona

Un punt de trobada entre la salut pública,
l'atenció primària i la medicina del treball

Imma Cortès

Associació Catalana de Medicina del Treball
Barcelona, 26 de novembre de 2007

C S B Consorci Sanitari
de Barcelona

 Agència
de Salut Pública

Unitats de Salut Laboral de Catalunya (I)

- ★ Establiment a partir de 1990
- ★ Una part important dels trastorns de salut relacionats amb el treball s'atenen al sistema públic de salut, sobretot a l'Atenció Primària
- ★ Unitats tècniques integrades en la xarxa sanitària d'utilització pública que tenen com a finalitat millorar la detecció de problemes de salut relacionats amb el treball, contribuir a la seva resolució administrativa i endegar actuacions de caire preventiu

Unitats de Salut Laboral de Catalunya (II)

Funcions (Pla de Salut 1993-1995)

- ★ Vigilància epidemiològica
- ★ Educació sanitària dels treballadors i treballadores
- ★ Desenvolupament de programes de promoció de la salut i prevenció de malalties a les empreses
- ★ Formació dels professionals sanitaris
- ★ Suport tècnic a les estructures assistencials
- ★ Elaboració de l'anàlisi de situació en relació als riscos laborals
- ★ Detecció de la relació entre les patologies diagnosticades i el lloc de treball, com també l'elaboració de propostes per a la seva correcció
- ★ Recerca en salut laboral
- ★ Coordinació entre els dispositius assistencials especialitzats i amb la xarxa sanitària d'utilització pública
- ★ Desenvolupament d'un sistema de vigilància epidemiològica basada en la detecció de malalties d'origen laboral per part de professionals de la xarxa sanitària d'utilització pública

Unitats de Salut Laboral de Catalunya(III)

Situació actual

- ★ 8 USL en les diferents regions sanitàries (algunes zones pendents de cobrir)
- ★ Funcions en procés de revisió (salut laboral en el context de reorganització de la salut pública de Catalunya)
- ★ Personal mèdic i d'infermeria especialista en salut pública i medicina preventiva, medicina i infermeria del treball i prevenció de riscos laborals
- ★ Funcions competència del Departament de Salut (Direcció General Salut Pública)
- ★ Proveïdors diferents agents: ICS, empreses públiques sanitàries, ajuntaments. A Barcelona: Agència de Salut Pública (ASPB)

Unitat de Salut Laboral de Barcelona

- ★ Servei de Salut Laboral de l'ASPB
- ★ En funcionament a finals de 2000, experiència prèvia d'un programa de vigilància de malalties relacionades amb el treball (*Treball al CAP*) amb la participació de 4 EAP i el Centre de Seguretat i Salut Laboral de Barcelona
- ★ Tres tècniques superiors (dues metgesses i una psicòloga) i dues infermeres

Activitats principals 2007

- ★ Vigilància epidemiològica de malalties relacionades amb el treball ateses a l'Atenció Primària de Salut (APS)
- ★ Formació i consultoria en salut laboral personal sanitari de l'APS
- ★ Gestió d'un sistema d'informació en salut laboral
- ★ Recerca en salut laboral
- ★ Elaboració de la guia de bona praxi en riscos psicosocials
- ★ Programa de vigilància postocupacional d'exposició a amiant
- ★ Promoció de la relació entre l'APS i la resta d'agents implicats en la salut laboral de Barcelona

- ★ Vigilància epidemiològica de malalties relacionades amb el treball ateses a l'Atenció Primària de Salut. *Treball al CAP*

Vigilància epidemiològica de MRT

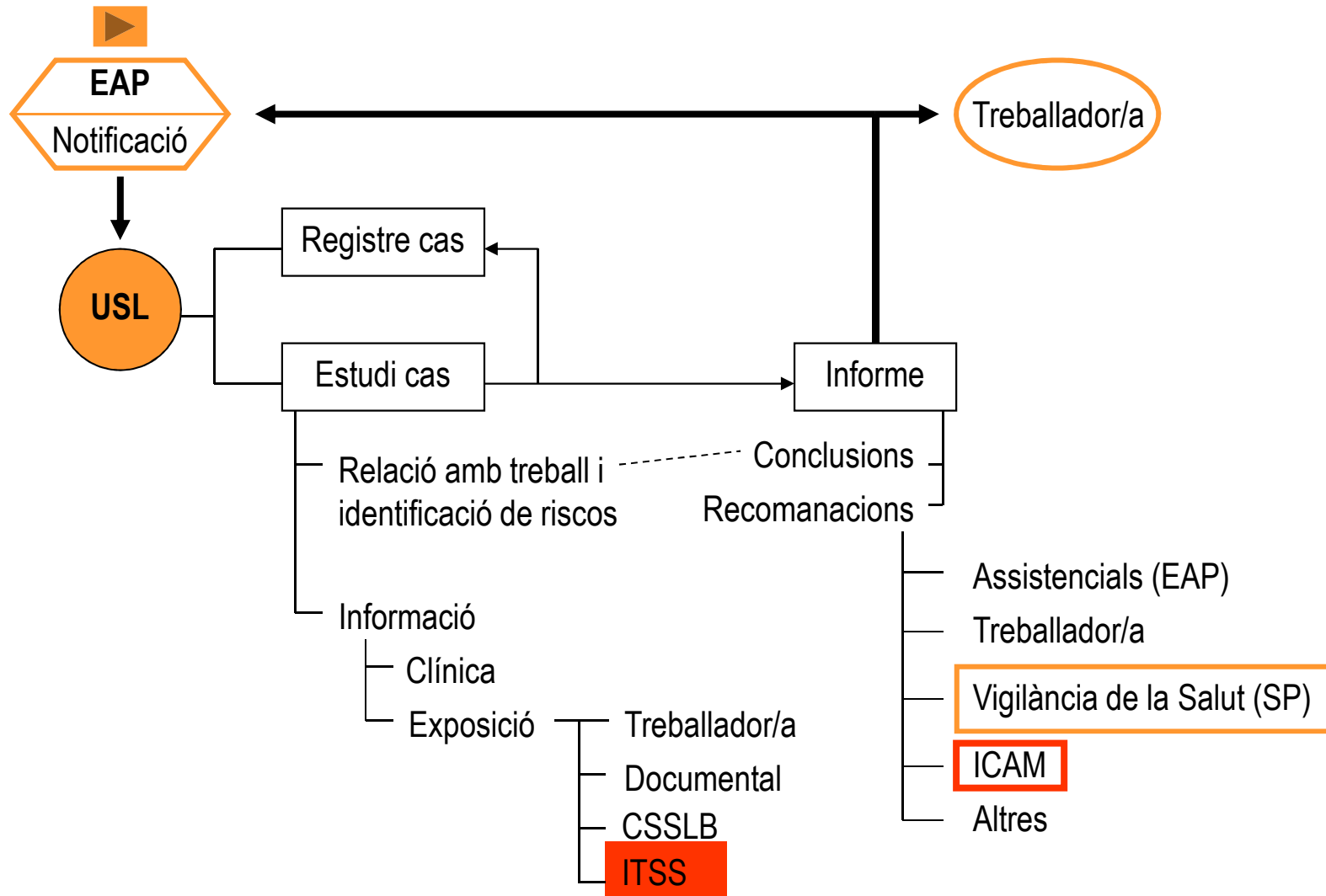
Treball al CAP (I)

- ★ Objectiu general: contribuir a la declaració i a la detecció precoç de casos de patologia relacionada amb el treball atesos en la xarxa pública de salut i a l'adopció de mesures preventives que eviten l'agreujament del cas i l'aparició de casos nous en altres persones que comparteixen condicions de treball similars

Vigilància epidemiològica de MRT

Treball al CAP (II)

Indicadors d'activitat del sistema de vigilància de MRT. 2001 - 2006

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
NOTIFICACIÓ						
Casos notificats	47	72	162	192	322	401
Professionals que han notificat	31	53	108	132	203	262
Centres notificadors	20	30	53	54	62	65
ESTUDI						
Casos derivats al CSSLB (%)	76	71	37	20	4	1,5
Nombre de visites a la USL	-	8	81	81	118	193
Informes al metge de capçalera	-	5	59	77	154	244
Recomanació per vigilància de la salut						130

Butlletí Treball al CAP

- ★ Objectiu
 - Retorn de la informació
 - Formació i informació en salut laboral
- ★ Contingut
 - Resum de casos del trimestre
 - Estudi de casos d'especial interès
 - Notícies i esdeveniments
 - Avaluació anual del sistema de vigilància
 - Anàlisi anual d'algun aspecte de la salut laboral de Barcelona a partir de les dades del sistema d'informació
- ★ Trimestral
- ★ Octubre 2007: número 58
- ★ 2.200 exemplars
- ★ Distribució nominal als professionals de l'APS i altres agents de salut laboral de Barcelona

★ Formació en salut laboral als professionals dels Equips d'Atenció Primària

Formació als EAP 2006

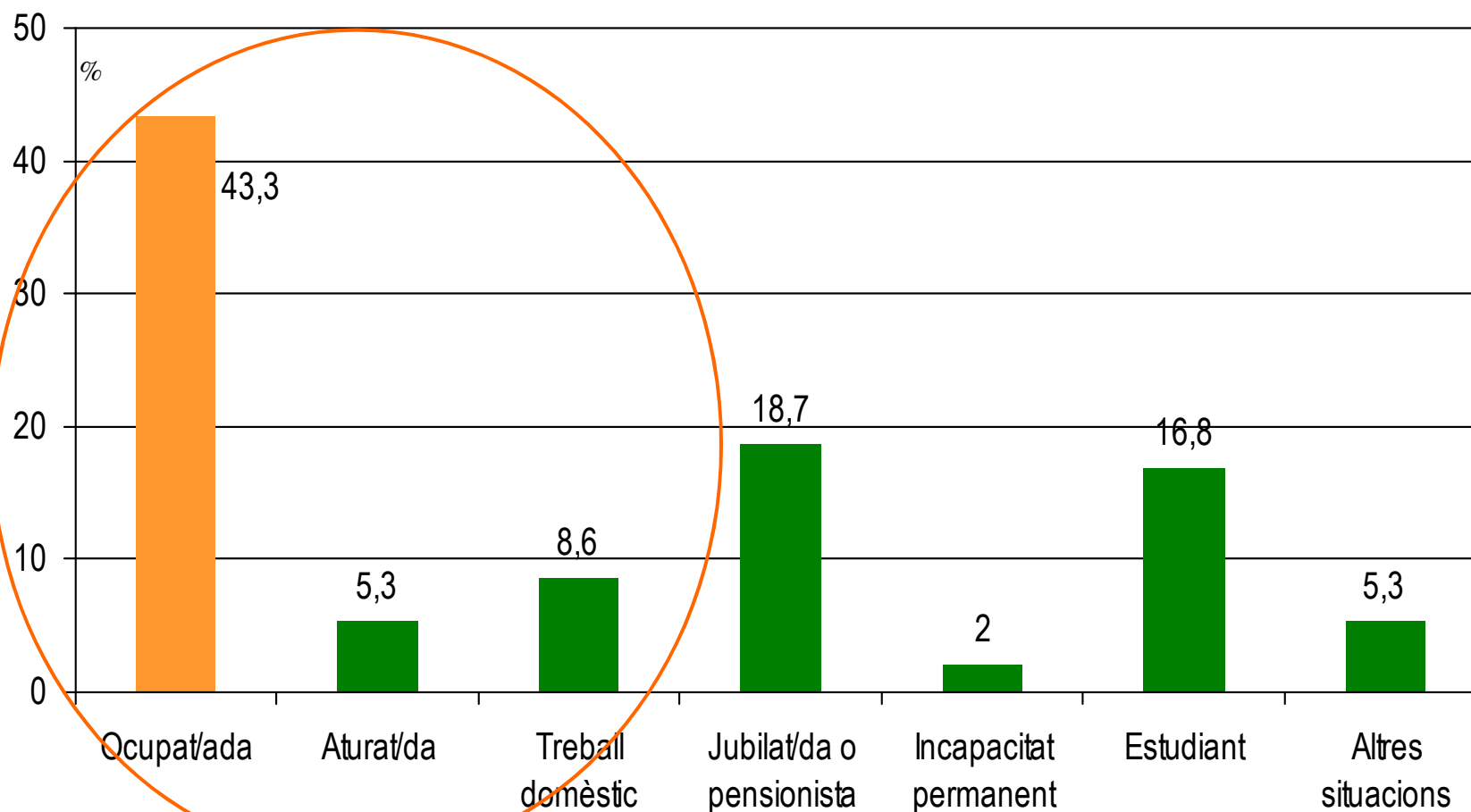
- ★ Objectius:
 - Sensibilitzar sobre la patologia laboral
 - Millorar la capacitat de detecció de casos
 - Estimular la notificació de casos al sistema de vigilància
- ★ Una sessió formativa a cadascun dels 66 EAP
- ★ 777 assistents
- ★ Temes
 - Salut mental i riscos psicosocials
 - Patologia musculesquelètica de l'extremitat superior
 - Incapacitats temporals
 - Intoxicació per pesticides

★ Sistema d'informació en salut laboral de Barcelona

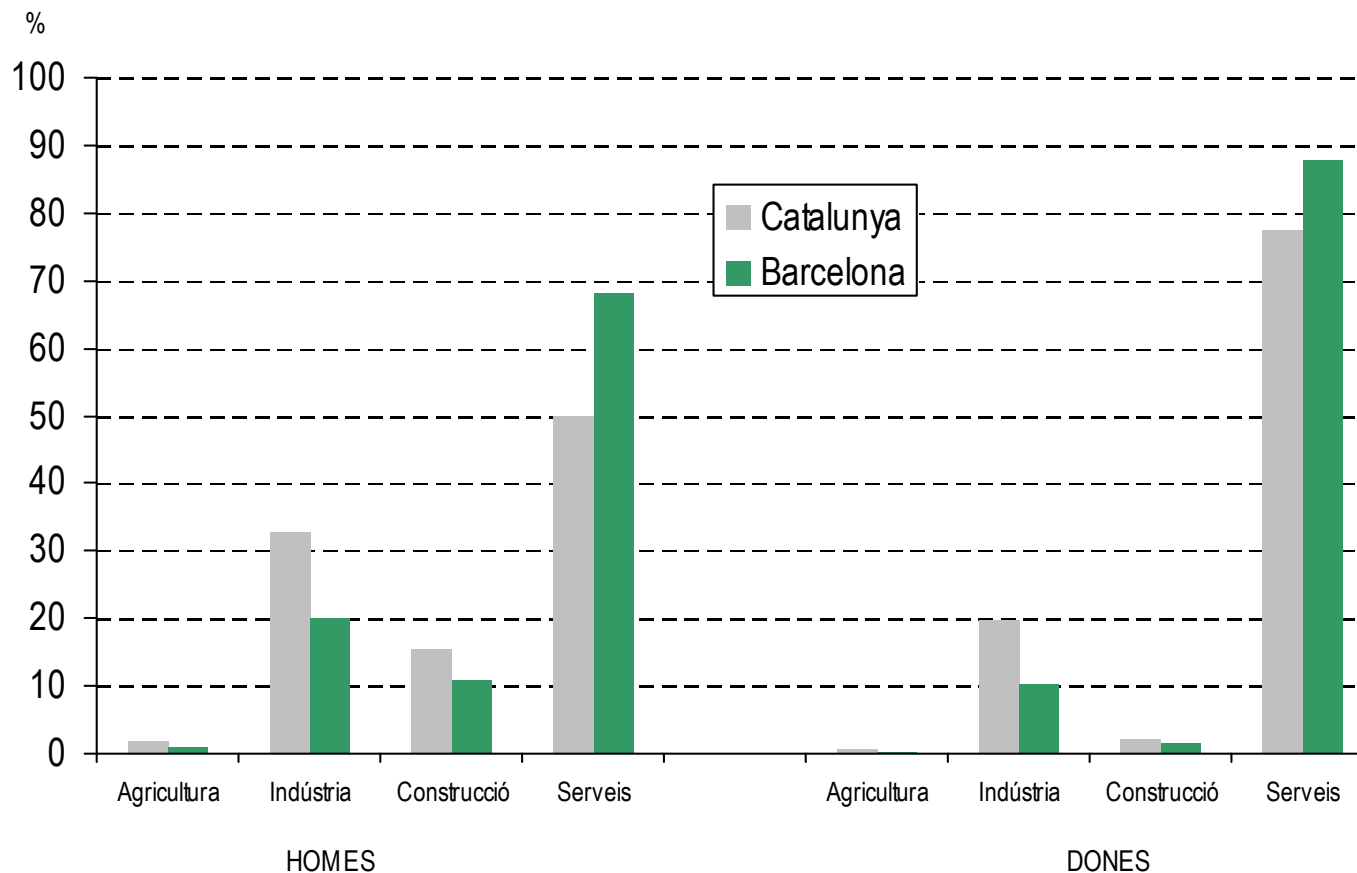
Població de Barcelona segons situació laboral

Font: Cens de població i habitatge de 2001. Instituto Nacional de Estadística. Institut d'Estadística de Catalunya. Departament d'Estadística. Ajuntament de Barcelona

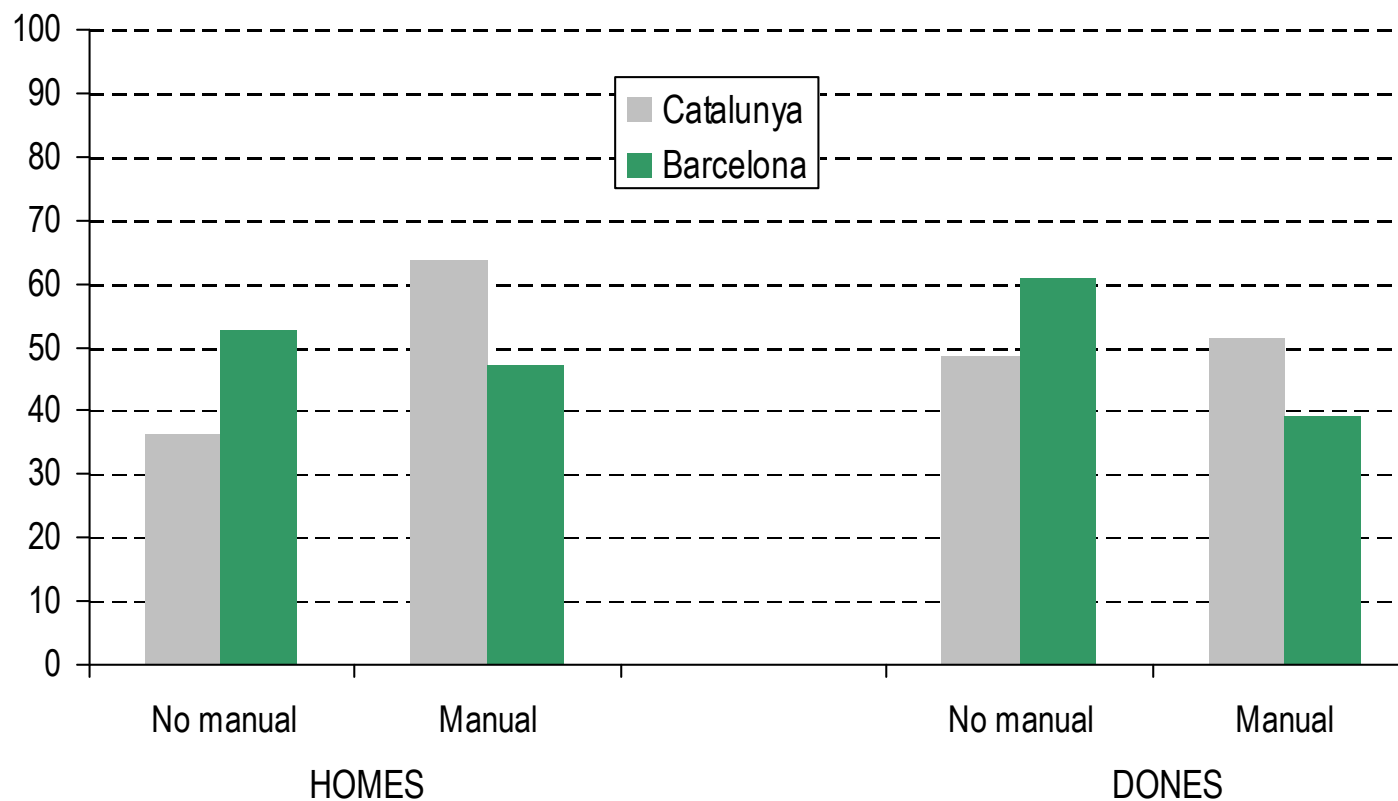
Població assalariada segons sector econòmic i regió

Font: Enquesta de Salut de Catalunya i Enquesta de Salut de Barcelona 2006

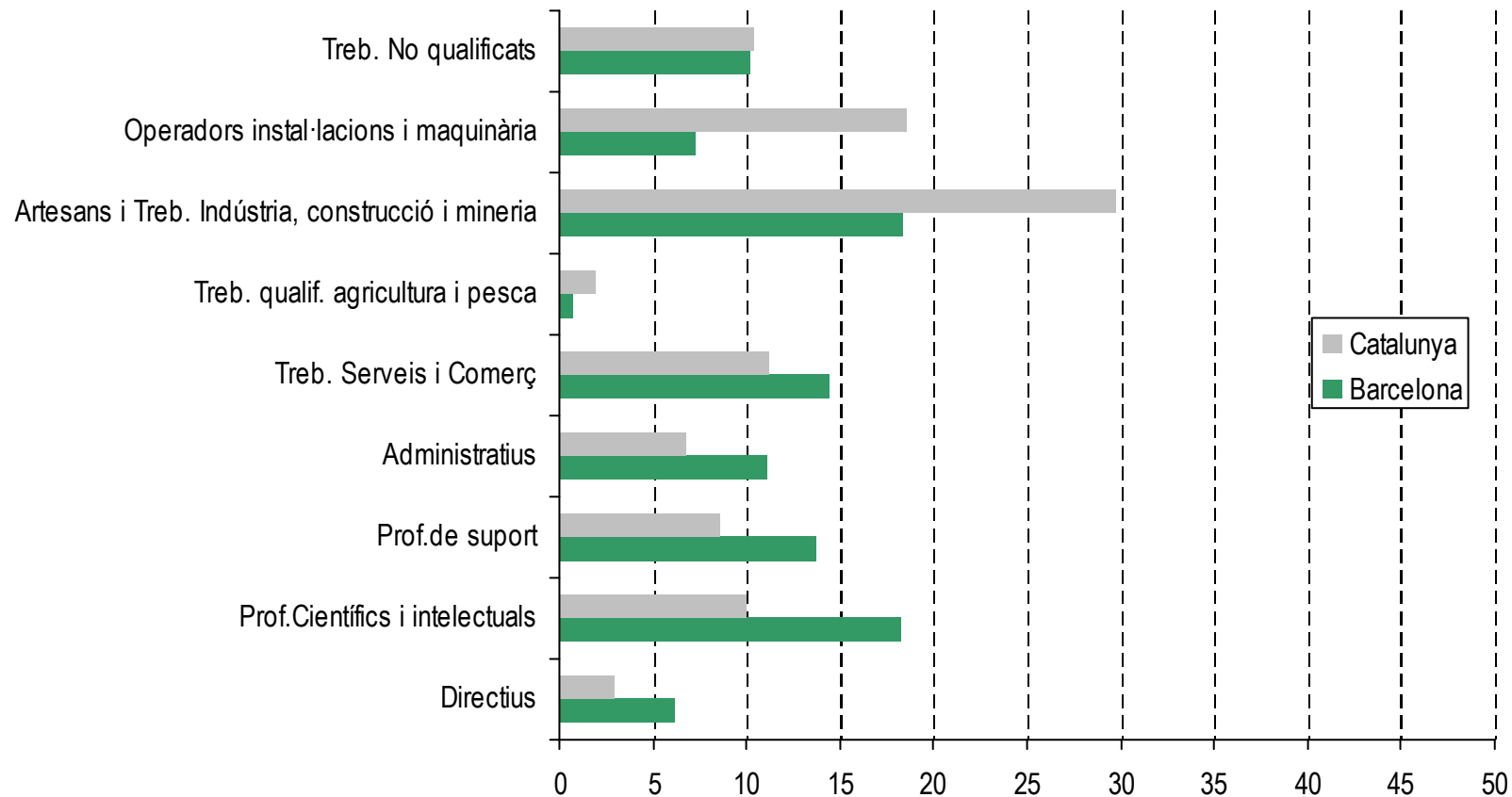
Població assalariada segons tipus d'ocupació i regió

Font: Enquesta de Salut de Catalunya i Enquesta de Salut de Barcelona 2006

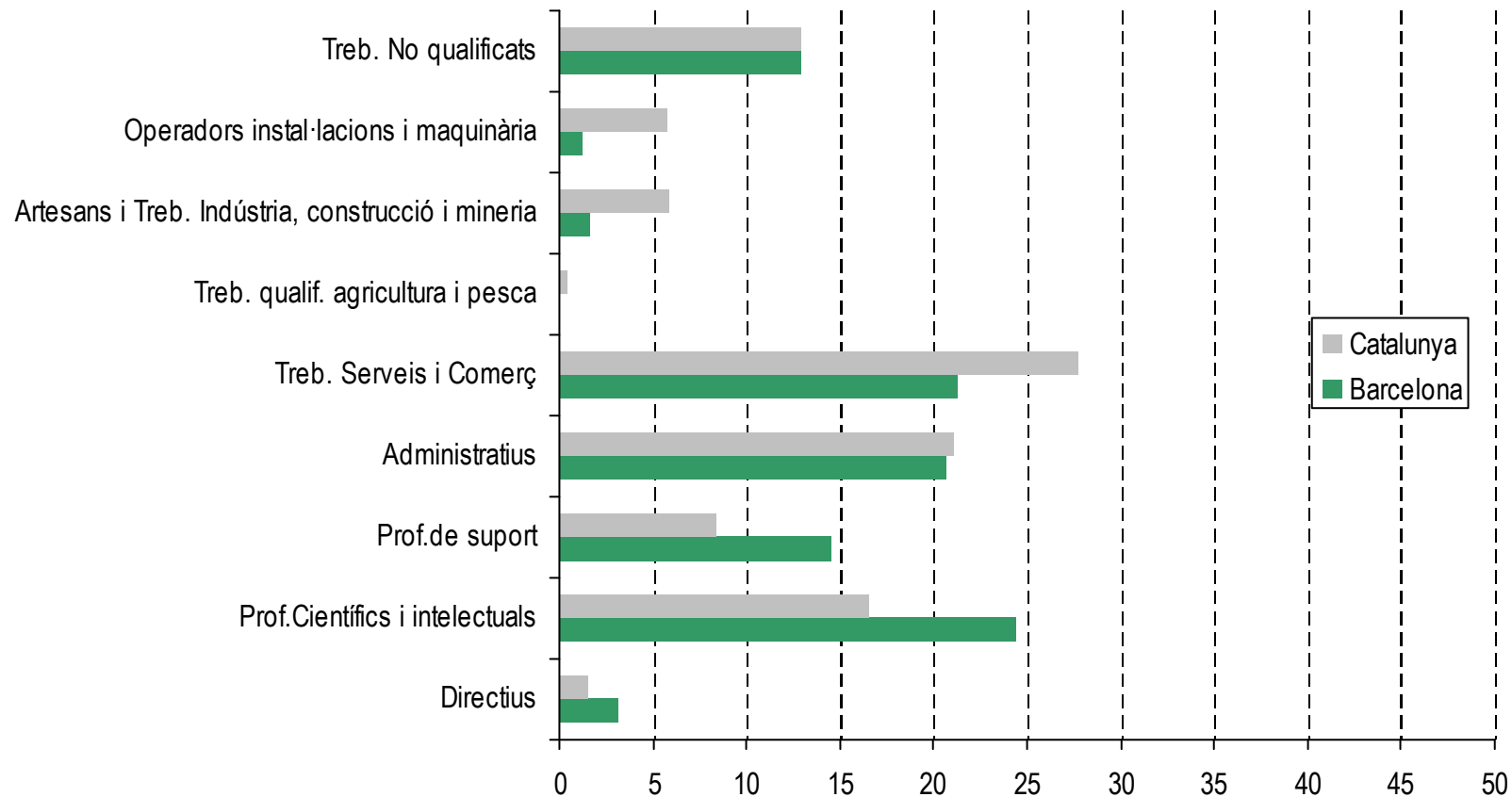
Població assalariada segons ocupació i regió. Homes

Font: Enquesta de Salut de Catalunya i Enquesta de Salut de Barcelona 2006

Població assalariada segons ocupació i regió. Dones

Font: Enquesta de Salut de Catalunya i Enquesta de Salut de Barcelona 2006

Riscos laborals en població assalariada segons sexe i regió

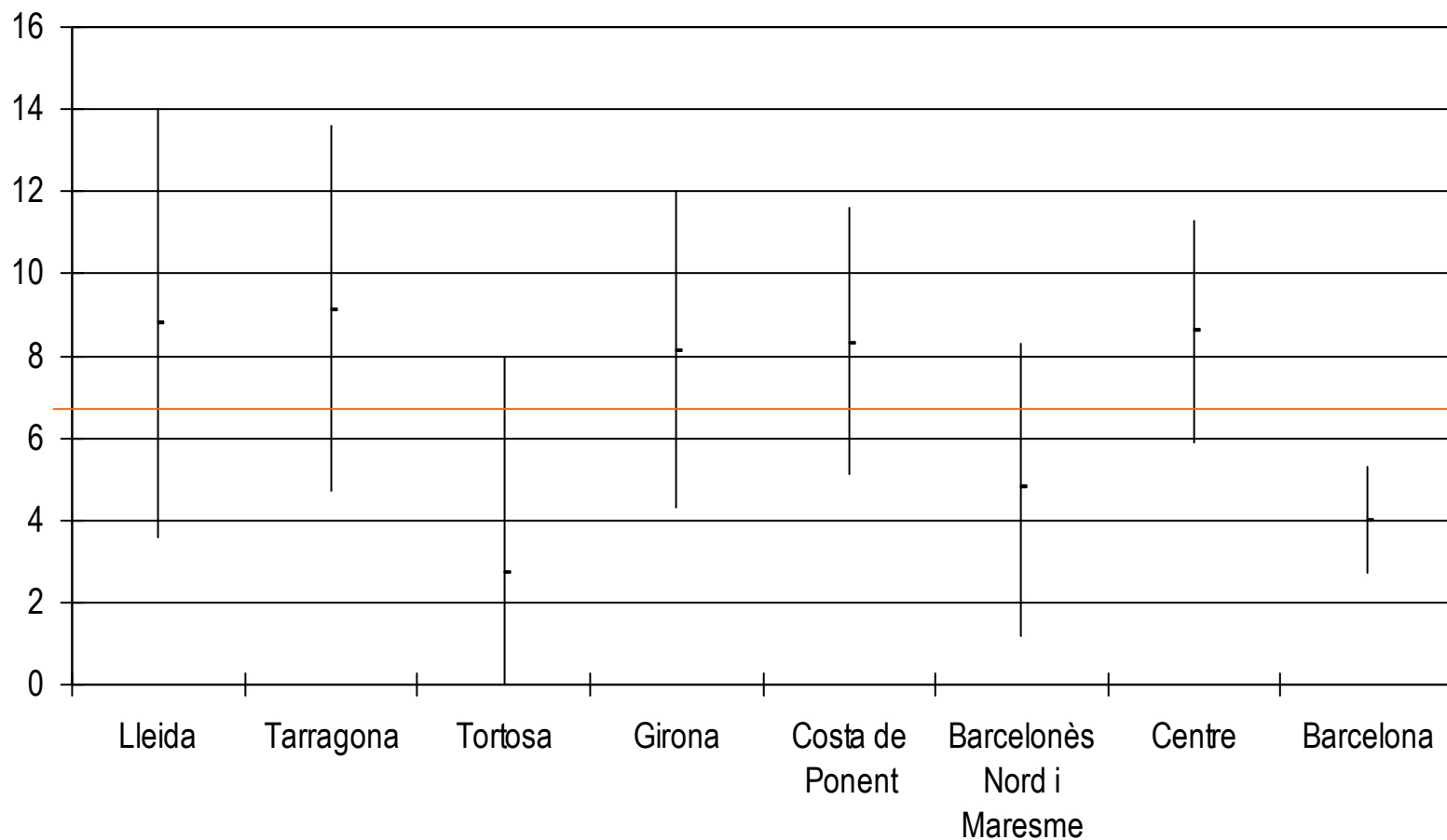
	HOMES		DONES	
	Catalunya	Barcelona	Catalunya	Barcelona
Soroll	21,5	19,2	15,1	15,5
Contaminació ambiental	26,7	20,1	11,5	13,2
Manipulació càrregues	24,6	18,8	9,7	8,2
Moviments repetitius	46,7	45,7	47,5	48,1
Treball monòton	31,6	34,9	35,6	35,6
Manca autonomia	46,6	49,2	45,4	49,5
Treballa massa	36,9	35,0	31,5	32,8
Treballa sol/a	27,2	27,8	26,8	27,7

Font: Enquesta de Salut de Catalunya i Enquesta de Salut de Barcelona 2006

Lesions per accident de treball amb baixa segons regió sanitària. En jornada. Mortals.

Incidència per 100.000 assalariats amb cobertura. 2003

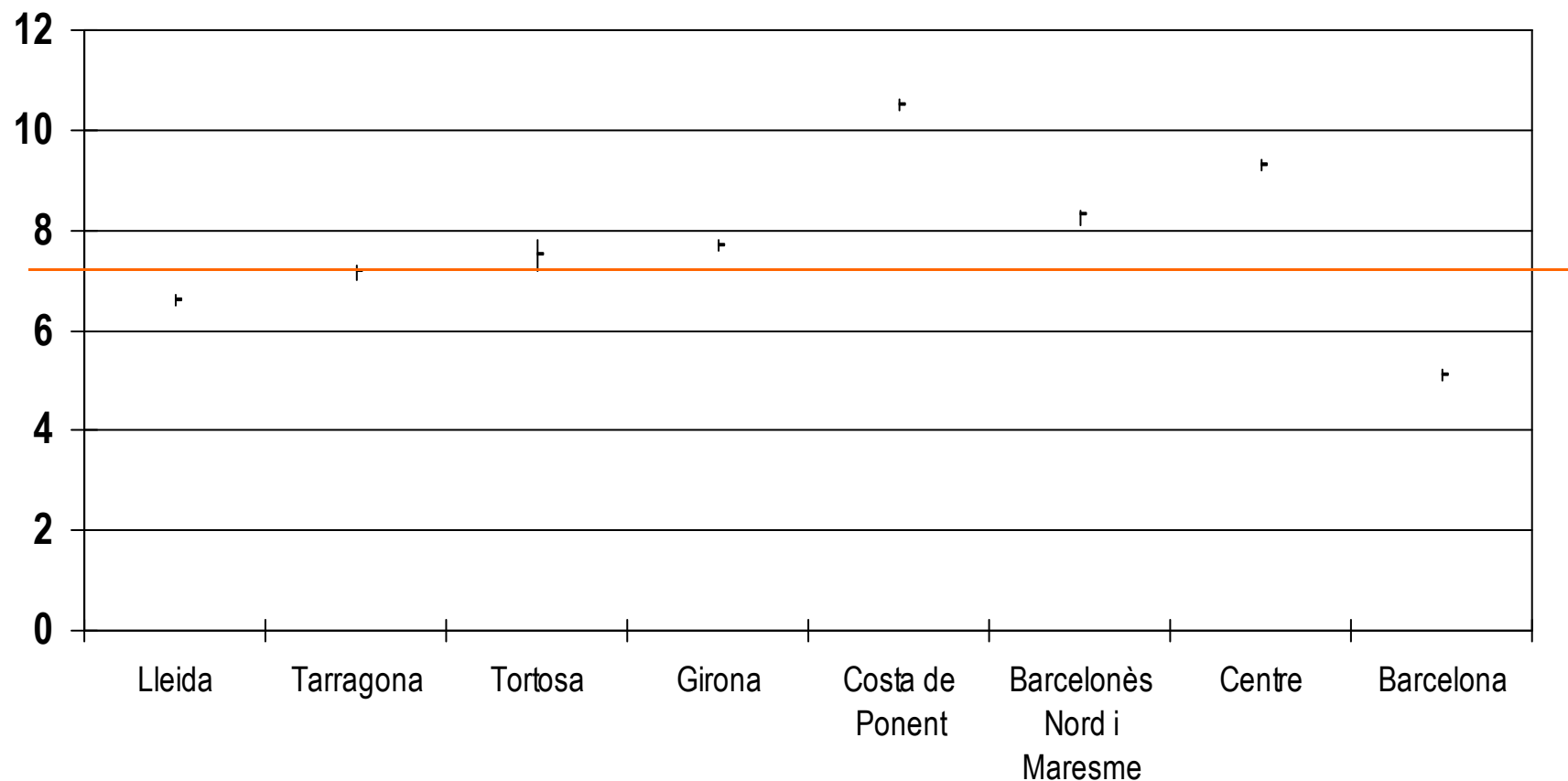

Font: Servei d'autorització i registre d'entitats, centres i serveis sanitaris. Direcció general de recursos sanitaris. Departament de Salut.

Lesions per accident de treball amb baixa segons regió sanitària. En jornada. No mortals.

Incidència per 100 assalariats amb cobertura. 2003

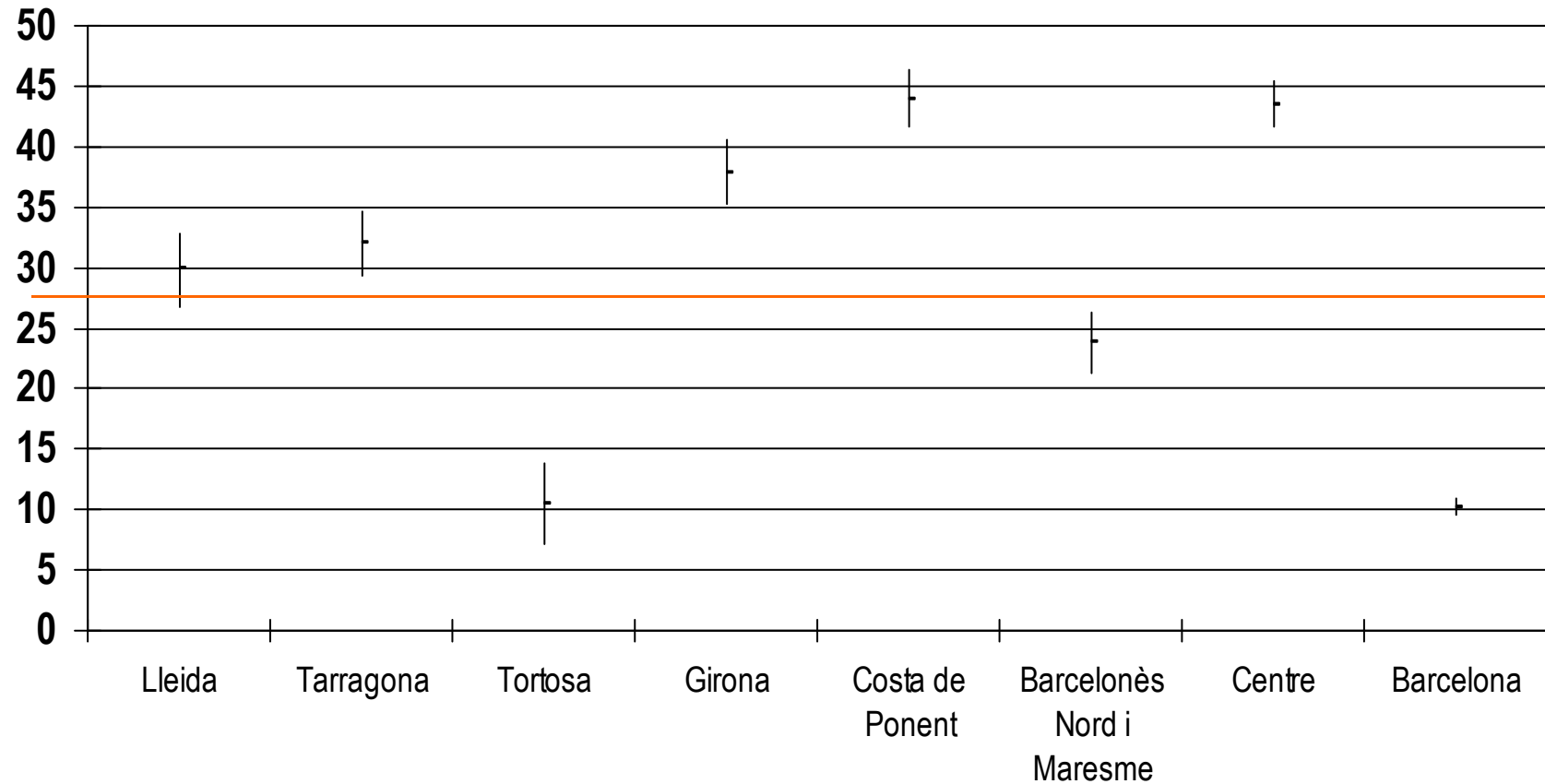

Font: Servei d'autorització i registre d'entitats, centres i serveis sanitaris. Direcció general de recursos sanitaris. Departament de Salut.

Malalties professionals amb baixa segons regió sanitària.

Incidència per 10.000 assalariats amb cobertura. 2003

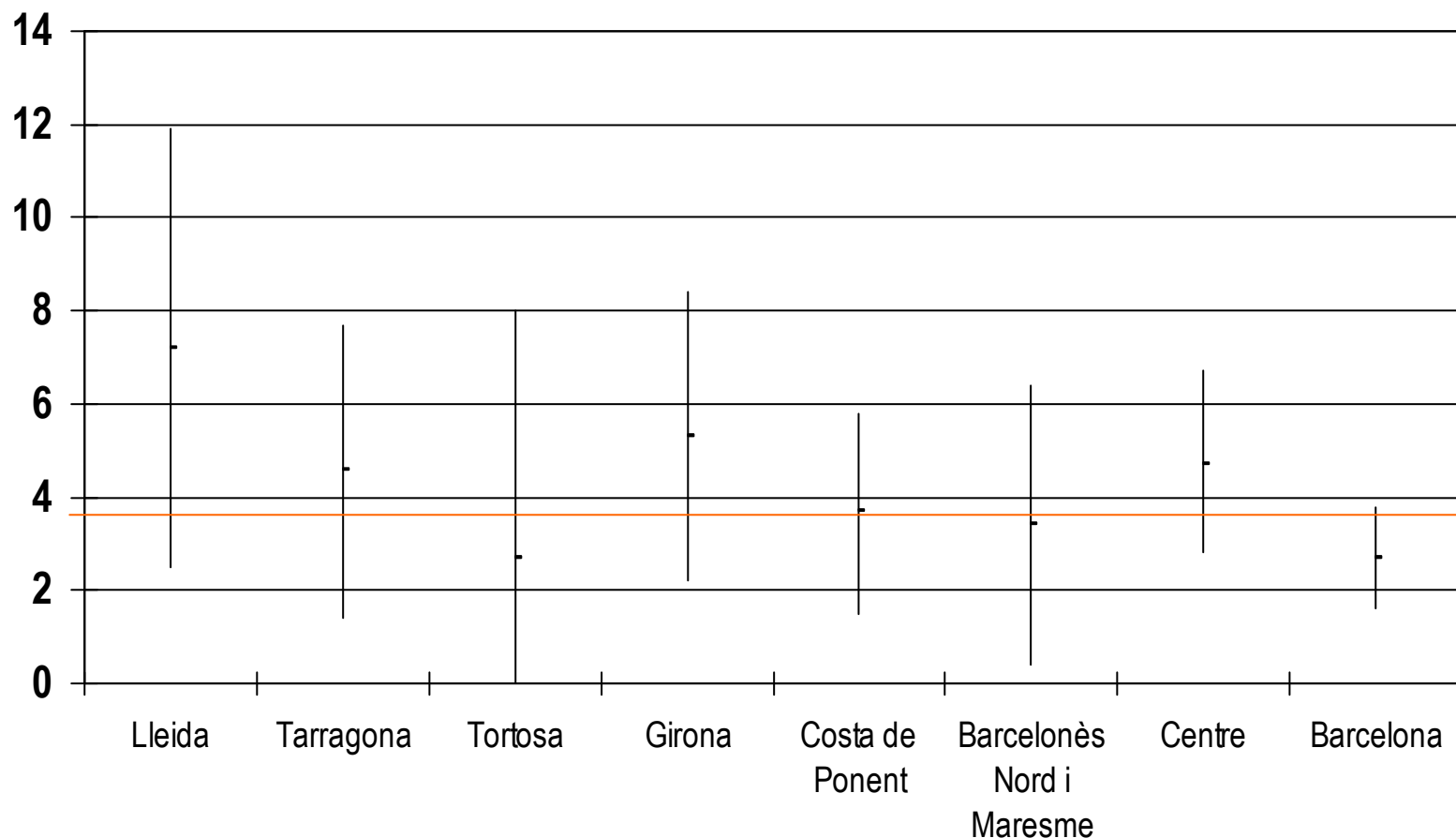

Font: Servei d'autorització i registre d'entitats, centres i serveis sanitaris. Direcció general de recursos sanitaris. Departament de Salut.

Lesions per accident de treball amb baixa segons regió sanitària. *In itinere*. Mortals.

Incidència per 100.000 assalariats amb cobertura.2003

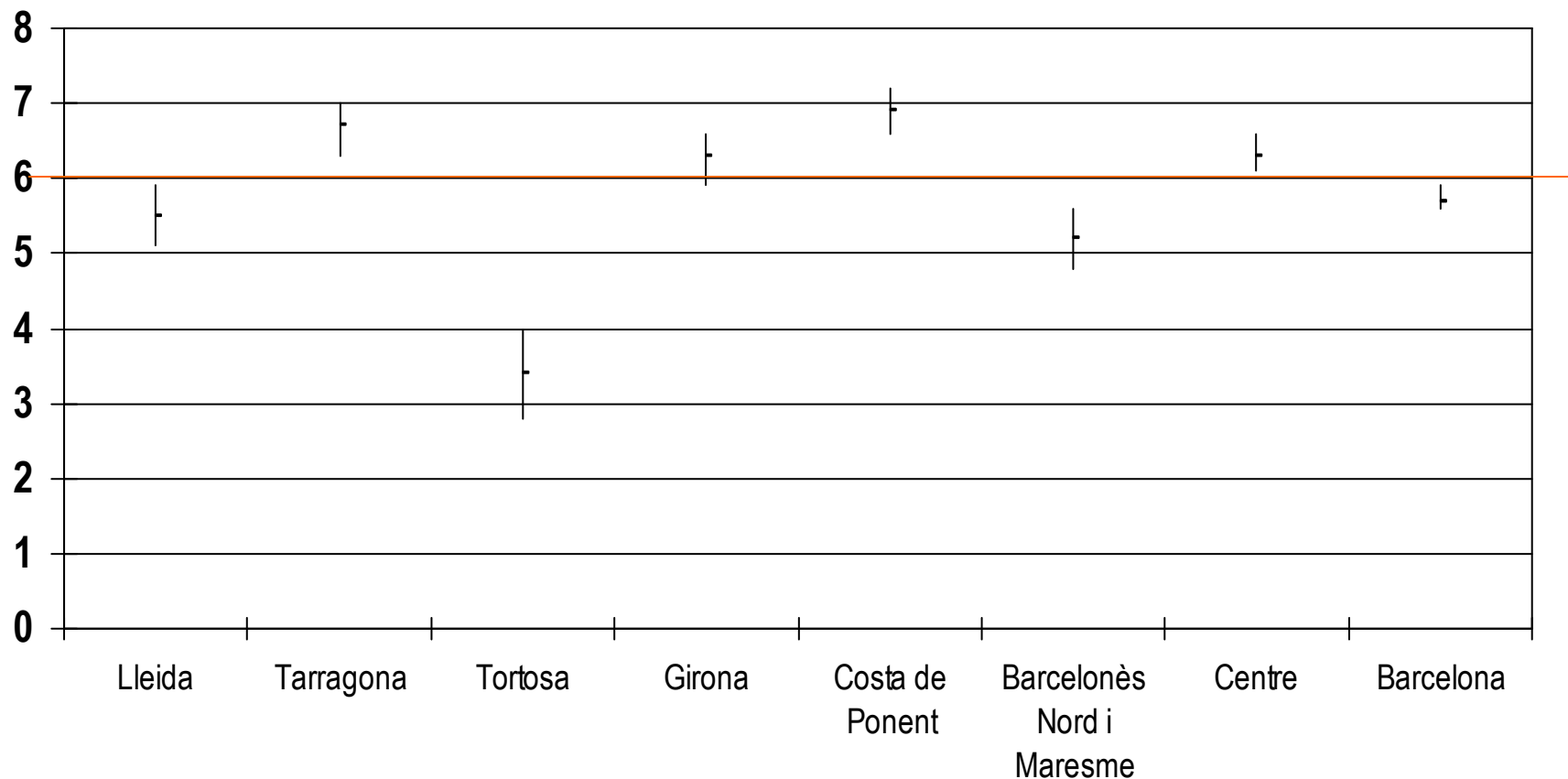

Font: Servei d'autorització i registre d'entitats, centres i serveis sanitaris. Direcció general de recursos sanitaris. Departament de Salut.

Lesions per accidents de treball amb baixa segons regió sanitària. *In itinere*. No mortals.

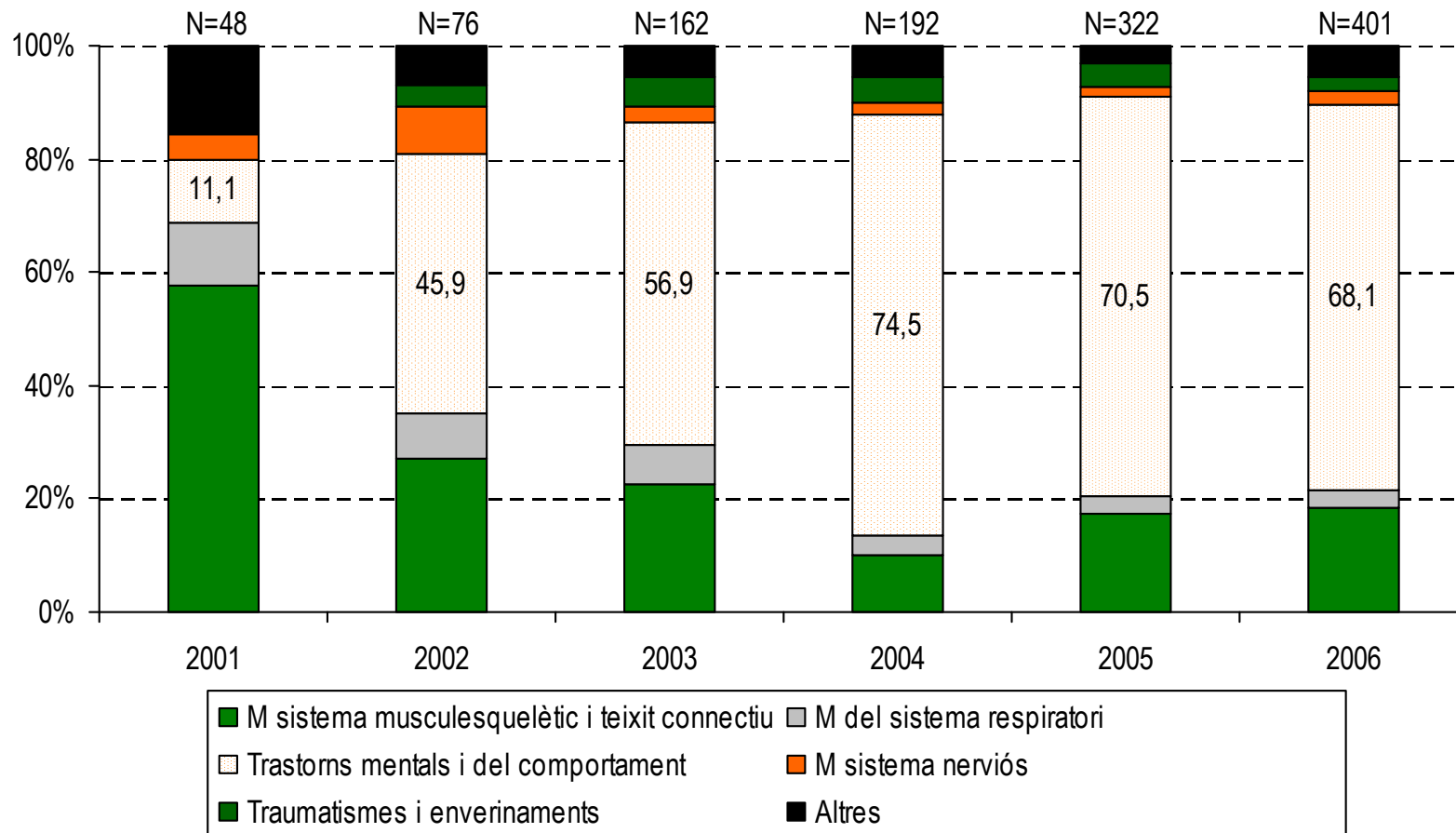
Incidència per 1.000 assalariats amb cobertura. 2003

Font: Servei d'autorització i registre d'entitats, centres i serveis sanitaris. Direcció general de recursos sanitaris. Departament de Salut.

Trastorns de salut relacionats amb treball notificats a la USL de Barcelona

Conclusions

- ★ La salut laboral relacionada amb el treball remunerat de la població ocupada de Barcelona mostra un perfil diferent de la resta de Catalunya
 - La magnitud de les LAT en jornada laboral i de les MP és inferior a la resta de Catalunya
 - La magnitud de les LAT *in itinere* és similar
 - Els trastorns de salut relacionats amb el treball atesos a la xarxa pública de salut són sobretot de tipus mental
- ★ Perfil coherent amb la major proporció de treballadors i treballadores en el sector de serveis, en ocupacions no manuals i amb la menor exposició a riscos laborals de tipus físic i químic
- ★ Les polítiques actuals de prevenció de riscos laborals, adreçades sobretot al control de les LAT de tipus traumàtic en jornada laboral, són poc adequades pel perfil específic de la ciutat

★ Recerca en salut laboral

Recerca en salut laboral (I)

Problemes de salut mental relacionats amb el treball atesos a l'atenció primària: dues perspectives per incrementar la seva comprensió

Subestudi 1

★ Objectius

- Descriure les característiques dels pacients visitats als CAP per quadres d'ansietat, depressió o Sdre. ansiós-depressiva, potencialment relacionats amb el treball remunerat
- Identificar els factors pronòstics d'aquests trastorns des del punt de vista clínic, social i de la situació laboral (condicions laborals, intervenció en exposició laboral, incapacitat temporal o permanent) al cap d'un any

★ Disseny: estudi prospectiu

Recerca en salut laboral (II)

- ★ Població d'estudi: tots els casos notificats pels CAP de BCN com trastorns ansiosos, depressius i ansiós-depressius potencialment relacionats amb el treball remunerat, estudiats a la USL entre abril de 2007 i desembre de 2008

Subestudi 2

- ★ Objectiu: identificar els factors relacionats amb la notificació de casos d'ansietat, depressió o Sdre. ansiós-depressiva, potencialment relacionats amb el treball remunerat per part dels professionals dels EAP a la USL
- ★ Disseny: estudi transversal qualitatiu (delphi)
- ★ Població d'estudi: personal mèdic dels EAP de BCN

- ★ Resultats el 2009

★ Guia de bona praxi (GBP) en riscos psicosocials

GBP en riscos psicosocials

- ★ Encàrrec Departament de Salut
- ★ USL de l'ASPB lidera el grup de treball format per professionals de la salut pública, medicina del treball i prevenció de riscos laborals
- ★ Usuaris: professionals de la medicina del treball dels serveis de prevenció
- ★ Finalitat: generar recomanacions per a la gestió dels trastorns de salut mental relacionats amb els riscos psicosocials del treball en la població ocupada des de l'àmbit sanitari dels serveis de prevenció
- ★ Objectiu principal: identificar precoçment els casos per tal d'establir mesures que puguin prevenir altres casos nous i l'evolució dels existents a estadis més avançats de la malaltia

GBP. Procés de participació

- ★ Estudi delphi entre especialistes en medicina del treball de serveis de prevenció
- ★ Grups de discussió
 - Delegats de prevenció dels sindicats majoritaris
 - Representants de petites i grans empreses
- ★ Entrevistes
 - Tècnics de prevenció especialistes en psicosociologia i a especialistes en medicina del treball, en ambdós casos de serveis de prevenció propis i aliens
 - Entrevistes a inspectors i inspectores mèdics (ICAM) i de treball
- ★ Revisió per societats professionals (ACMT i altres)
- ★ Prova pilot amb potencials usuaris

★ Programa de vigilància postocupacional d'exposició a amiant

Programa de vigilància postocupacional d'exposició a amiant (I)

- ★ Pla de Govern per a la prevenció de riscos laborals 2005- 2008
- ★ Desenvolupar segons l'article 37.3.e) del Reial decret 39/1997, el programa integral de vigilància de la salut dels treballadors/ores exposats a l'amiant, aprovat per la Comissió Nacional de Seguretat i Salut en el Treball i en el Consell Interterritorial del Sistema nacional de Salut

Programa de vigilància postocupacional d'exposició a amiant (II)

Objectius

- ★ Identificar treballadors i treballadores que han estat exposats a l'amiant
- ★ Determinar si aquests treballadors han desenvolupat alguna patologia relacionada amb l'exposició a l'amiant
- ★ Fer un seguiment integral i coordinat d'aquests treballadors i col·laborar perquè es reconegui, si fos necessari, com a malaltia professional, així com la indemnització dels treballadors amb danys a la salut

Programa de vigilància postocupacional d'exposició a amiant (III)

- ★ Fase I, en la qual s'elaborarà un registre de treballadors exposats actius i inactius que serà actualitzat periòdicament
- ★ Fase II, subdividida en dues parts:
 - Accés al programa
 - Realització de l'examen de salut
- ★ Fase III, en la qual es fa el seguiment adequat de cada cas segons els resultats de l'examen de salut

- ★ Les USL participen en les tres fases
 - Fase I: Notificació de casos pels professionals dels EAP
 - Fase II: contacte amb exposats i història laboral
 - Fase III: coordinació

Punt de trobada SP, APS, MT (I)

★ Atenció Primària de Salut

- Sistema de vigilància de MRT
- Consultoria
- Formació
- Butlletí
- Recerca
- Vigilància postocupacional de l'exposició a amiant

★ Medicina del Treball

- Sistema de vigilància de MRT
- Butlletí
- Guia de bona praxi
- Més en el futur ?? ACTIVITAT PREVENTIVA

Reglament Serveis de Prevenció

Col·laboració dels Serveis de Prevenció amb les Administracions sanitàries competents en Salut Laboral

- ★ Els serveis de prevenció col·laboraran amb els serveis d'atenció primària de salut i d'assistència sanitària especialitzada per al diagnòstic, tractament i rehabilitació de malalties relacionades amb el treball i amb les administracions sanitàries competents en l'activitat de salut laboral que es planifiqui, sent les unitats responsables de salut pública de l'Àrea de Salut que defineix la LGS, les competents per a la coordinació entre els serveis de prevenció que actuïn en aquesta àrea i el sistema sanitari
- ★ El servei de prevenció col·laborarà en les campanyes sanitàries i epidemiològiques organitzades per les Administracions públiques competents en aquesta matèria sanitària
- ★ El personal sanitari del servei de prevenció realitzarà la vigilància epidemiològica, efectuant les accions necessàries per al manteniment del Sistema d'informació sanitària en salut laboral en el seu àmbit d'actuació

Pla de salut de Catalunya 2000-2005

- ★ Les USL, com a unitats especialitzades de suport als diferents nivells assistencials de la xarxa pública, són un recurs fonamental en la detecció de la patologia laboral
- ★ Al mateix temps que exerceixen les seves tasques de suport a la vigilància epidemiològica, també són funcions de les USL:
 - La formació dels professionals sanitaris
 - El desenvolupament de programes de promoció de la salut
 - La recerca aplicada en salut laboral
 - La tasca de coordinació entre la xarxa assistencial pública i la resta d'organismes i entitats implicades en l'àmbit de la salut laboral

Pla de salut de Catalunya 2000-2005. Intervencions prioritàries (I)

- ★ Millora de la cobertura de la declaració de malalties professionals
- ★ Millora de la detecció i declaració de malaltia professional atesa a l'atenció primària de la xarxa pública
- ★ Extensió de la formació en salut laboral als professionals d'atenció primària que treballen a la xarxa sanitària pública
- ★ Augment de la notificació de malalties relacionades amb el treball
- ★ Millora dels continguts sanitaris dels serveis de prevenció
- ★ Millora de les condicions de treball relacionades amb la seguretat i la salut en el treball

Pla de salut de Catalunya 2000-2005. Intervencions prioritàries (II)

- ★ Extensió de la cultura preventiva al conjunt dels agents que intervenen en la relació laboral
- ★ Establiment de recomanacions per a la prevenció i control d'activitats, operacions i processos identificats com d'especial perillositat
- ★ Desplegament d'activitats preventives i de promoció de la salut adreçades als treballadors a les empreses
- ★ Difusió de les dades del sistema d'informació sobre salut laboral

La Unitat de Salut Laboral de Barcelona

Un punt de trobada entre la salut pública,
l'atenció primària i la medicina del treball

Imma Cortès

Associació Catalana de Medicina del Treball
Barcelona, 26 de novembre de 2007

C S B Consorci Sanitari
de Barcelona

 Agència
de Salut Pública